

‘Rhywle draw dros yr Enfys’

PROSIECT PEILOT CÔR SY’N YSTYRIOL O AFFASIA
CANOLFAN AILSEFYDLU YN SGIL STRÔC – YSBYTY LLANDOCHAU

VICKY GUISE – THERAPYDD CERDDORIAETH

Trosolwg o'r Cyflwyniad

- Sefydlu'r Prosiect a Sylfaen Dystiolaeth
- Sesiynau Peilot Cynllunio
- Adnoddau sy'n Ystyriol o Affasia
- Fformat y Sesiynau
- Cyfle i Ganu dros y Nadolig – Sesiwn Beilot Derfynol
- Gwerthusiad
- Cynlluniau ar gyfer y dyfodol

Sefydlu'r Prosiect

- **Cydweithio** rhwng Therapi Cerddoriaeth a Therapi Iaith a Lleferydd
- Daeth y syniad o gorau sy'n gyfeillgar i affasia o brosiectau sy'n cael eu rhedeg mewn **lleoliadau cymunedol** ar hyn o bryd:-
 - Côr Affasia Caerfaddon <https://voicesofaphasia.com/>
 - Canllawiau ar gyfer sefydlu Côr sy'n Ystyriol o Affasia yn y gymuned <https://voicesofaphasia.files.wordpress.com/2019/10/aphasia-choirs-guide.pdf>
- Hyd y gwyddom, **yr unig gân ystyriol o affasia i gleifion mewnol yng Nghymru.**

Sylfaen Ymchwil

- Mae pobl sydd wedi goroesi strôc sydd ag affasia yn dangos gallu cadarn i ganu (Tamplin, Baker, Jones, Way a Lee, 2013)
- Canfuwyd bod canu corawl yn gwella'r gallu i ddeall iaith mewn achosion o affasia heb fod yn rhugl (Racette, Bard a Peretz, 2006)
- Gall unigolion ag affasia heb fod yn rhugl ganu er nad ydynt yn gallu siarad (Schlaug, Marchina a Norton, 2008)
- Mae canu mewn côr yn gallu cael effaith gadarnhaol ar hwyliau, hyder, cymhelliant, cyfathrebu a rhwydweithiau cymdeithasol (Tamplin et al, 2013)

Strwythur y Prosiect Peilot

- Prosiect i redeg yn lle'r grŵp cyfathrebu Lleferydd ac Iaith am **8 wythnos** – dan arweiniad y Therapydd Cerddoriaeth gyda Therapydd Iaith a Lleferydd yn chwarae'r piano ac aelodau eraill o'r tîm Therapi Iaith a Lleferydd yn darparu cymorth.
- 8fed sesiwn – **Sesiwn rhannu'r Nadolig** ochr yn ochr â phumawd pres sy'n cynnwys offerynwyr o Gerddorfa Genedlaethol Gymreig y BBC
- Byddai'r holl **adnoddau** a ddarperir yn ystod y sesiynau yn **ystyriol o affasia**
- **Asesiad risg** yn cael ei gwblhau gan aelodau Tîm Amlddisgyblaethol y Ganolfan Ailsefydlu ar ôl ymgynghori â'r Therapydd Cerddoriaeth (e.e. paratoi'r ystafell, cymhareb staff i gleifion)

Adnoddau sy'n Ystyriol o Affasia

Keep me **singing happy** songs

- Mae'r geiriau allweddol wedi eu hamlygu ac mae pob llinell yn cynnwys llun i gynorthwyo ymhellach
- Llun yn ymwneud ag ystyr llinell, nid gair allweddol

- Defnyddio taflunydd dros ysgwydd
- Llinell wrth linell, pob cân yn cael ei dangos

When the **dog bites**, when the **bee stings**

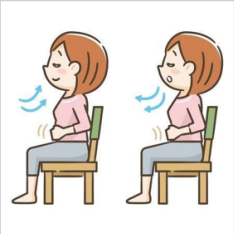

Fformat y sesiynau

Warm-up

Breathe **in**

Breathe **out**

Ssssshhhh

Ssh ssh ssh ssh
ssh

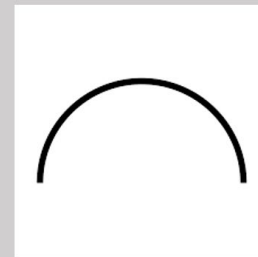
➤ Cynhesu

- Anadlu
- Hymian
- Canu graddfeydd

➤ Caneuon – canu'r cyfan yn hytrach nag ymarfer

➤ Dewisiadau caneuon y cleifion

Singing

Ooooooo

Eeeeeee

Aaahhh

Cyfle i Ganu dros y Nadolig

Gwerthuso

➤ Sgoriau hwyliau cyn ac ar ôl:

Dangosodd prawf T mewn pâr fod hwyliau cleifion yn gwella'n sylweddol ar ôl sesiynau'r côr.

➤ **Asesiad Ansoddol** (adborth cleifion a theuluoedd)

'Cwmni'

Teimlad o fod 'gyda'n gilydd' - grŵp o bobl sydd wedi dysgu sut i adnabod a derbyn ei gilydd'

'Rwy'n ddilynwr brwd'

'Popeth - y ffordd roedd pobl wedi dod at ei gilydd, y ffordd y cafodd popeth ei arddangos er mwyn i chi allu darllen y geiriau, ac roedd yn hyfryd clywed y piano - mae pawb wrth eu bodd â'r piano'

Y Camau Nesaf

➤ Rhannu dros Ddydd Gŵyl Dewi:

Cyllid gan y Loteri Cod Post am 30 wythnos o sesiynau

Strwythur tebyg i'r bloc o sesiynau dros y Nadolig, gan arwain at rannu ar thema Gymreig

➤ Covid -19

Oedi cyn parhau â'r prosiect.

Cyfeiriadau

- Côr Affasia Caerfaddon [ar-lein]. URL <https://voicesofaphasia.com/> (Cyrchwyd 15 Ionawr 2020).
- Côr Affasia Caerfaddon. Canllaw ar gyfer Sefydlu Côr Affasia [ar-lein]. URL <https://voicesofaphasia.com/set-up-your-own-aphasia-choir/> (Cyrchwyd 15 Ionawr 2020).
- Racette, A., Bard, C. a Peretz, I. (2006). Making non-fluent aphasics speak: Sing along! *Brain*, 129(10), 2571-2584
- Tamplin, J., Baker, F.A., Jones, B., Way, A. a Lee, S. (2013). 'Stroke a Chord': The effect of singing in a community choir on mood and social engagement for people living with aphasia following a stroke. *NeuroRehabilitation*, 32, 929-941.
- Schlaug, G., Marchina, S. a Norton, A. (2008). From Singing to Speaking: Why Singing May Lead to Recovery of Expressive Language Function in Patients with Broca's Aphasia. *Music perception*, 25(4), 315–323.